

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na: očitna za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Poznavanje številka 10 v.

Reklamacije so poštne prave. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Kurotopna pošiljstva (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

83. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 17. oktobra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta štov. 20.

Svoji k svojim.

V našem javnem življenju ne velja v teh dneh nobena beseda toliko, kakor «Svoji k svojim». Narodni idealizem in politično prepričanje se meri po praktičnem izvajanju tega gesla. Buržoazija je uganila, da je ta melodična fraza krasen pajčolan za pokritje stremljenja po profitu in znala je porabiti jako primeren trenotek, da jo je zapisala na svojo kupčijsko zastavo.

Povedali smo že, da ji ne zamerimo tega; samo da si ne damo razredno materialističnih interesov prodajati za narodni idealizem. Geslo je s trgoveškega stališča praktično — to je vse. In to že razumemo, da morajo trgovci biti — praktični.

Ampak če je parola «Svoji k svojim» res tako važna kakor kličejo oni, ki žive od profita, tedaj je čas, da razmislijo stvar tudi oni, ki dajajo profit. Med njimi so delavci po svojem številu gotovo vredni vpoštevanja. Kar delavec zasluži, odda posredovalcem konzuma, hišnim gospodarjem, trgovcem, gostilničarjem, branjevcem i. t. d. Malokdaj ostane kak vinar v delavski hiši in če ne gre takoj v svet, ga gotovo pozneje pogoltna doba brezposelnosti, bolezní, oslabelosti. Vse premalo so se delavci doslej zavedali vpliva, ki ga imajo vsled tega na gospodarsko življenje. A sedaj je prišel iz buržoaznega sveta klic «Svoji k svojim!»

Dobro.

Odgovorite z enakim klicem Vi, ki se od Vas zahteva, da nosite svoj zaslužek «Svojim». Vabijo Vas k sebi, v svoje prodajalne, gostilne, mesnice, brivnice i. t. d. A po čem jih bode spoznali?

Pri buržoaziji se oglašajo, zaslužka pa pričakujejo tudi od Vas, razmeroma več od Vas kakor od buržoazije. Meščanstvu se priporočajo v meščanskem časopisju; Vas, delavce, smatrajo za rajo, ki ima menda bogvezakaj dolžnost, pomnoževati njihov dobiček.

Držite se gesla «Svoji k svojim!» Če hočejo zaslužka od Vas, naj pokažejo, da Vas vpo-

stevajo. Vaše od njihovega različno politično mišljenje ne more biti izgovor. V vsaki liberalni gostilni boste našli «Slovenca», pri vsakem klerikalnem brivcu «Slovenski Narod». Trgovci inserira v liberalnem in klerikalnem časopisju, pa povrh eventualno še v «Laibacherici». Liberalci in klerikalci so mu «Svoji». Vi pa menda ne. Torej se jim ne vsiljujte!

Svoji k svojim!

Če gre delavec v gostilno, se bo prepričal, ali tam lahko čita delavske časopise. Če potrebuje obleke, bo v svojem listu pogledal, kje je primerna stacuna. Če kupuje delavčeva žena hišne potrebščine, bo v moževem listu poiskala naslove prodajaln.

Pravijo, da se mora geslo «Svoji k svojim» izvajati dosledno. Delavci, bodite tudi Vi dosledni! Časopise Vaših nasprotnikov je močno, ker se smatra v javnih lokalih za dolžnost, naročiti ga in ker napolnjujejo vsakovrstni kupčevalci in mešetarji cele strani s svojimi inserati. A med denarjem, s katerim se plačujejo, je tudi dobiček, ki jim ga dajete Vi. Izvajajte konsekvence iz tega! Pravijo, da ni prav, hoditi k drugim kakor k «Svojim». Slušajte jih! Ne hodite k tistim, ki ne marajo za Vas!

Bečarske orgije.

V Budimpešti, sredi oktobra.

Grof Andrassy, kakor vse kaže, še ni dobil predsankcije za svojo pluralno volilno reformo, katero je tako rafinirano sestavil, da bi le sedaj vladajočim koalirancem pomnožil mandate, delavstvu in nemadžarskim narodom pa v kljub navidezni volilni pravici preprečil vsak vpliv. Pred kratkim je bil grof Khuen Hedervary na avdienci pri kralju in ko je prišel od vladarja, je objavil izjavo proti pluraliteti. To se splošno smatra za znamenje, da krona ni dovolila koalicii, prelomiti slovesno obljubo glede splošne in enake volilne pravice. Andrassy pa sedaj divja zaradi tega in ker se na Ogrskem nihče ne bojuje tako odločno za splošno in enako volilno pravico kakor socialna demokra-

cija, se hoče maščevati nad njo. V glavo mu je šinila blazna misel, da uniči politično in strokovno organizacijo delavstva, ne vedoč, da so take poskuse že močnejši silniki drago plačali.

Grof Andrassy, ki se politično redi največ od slave svojega očeta, izgubi ves razum, če pomisli, da bi na Ogrskem ljudstvo prišlo do veljave in obračunalo s fevdalci, ki ga izjemajo že toliko stoletij. V svojem deliriju pozdravlja vsako sredstvo, ki se mu zdi sposobno za uničenje nasprotnikov. Zenialen izumitelj ni bil še nikdar, zato posnema stare vzore. Skoraj vsaka vlada na Ogrskem se je v političnem boju posluževala policije. In tudi Andrassy je v svojem obupu poklical to silo na pomoč.

Socialna demokracija se je vedno javno bojevala za svoje cilje. V ta namen je pred vsem služijo shodi. Tudi zaradi volilne pravice sklicuje shode v Budimpešti in po deželi. Naenkrat je začela policija prepovedovati javne zборе. Toliko izkušnje je morala imeti, da s takimi sredstvi ne zamaši delavstvu ust. Morda je tudi mislila, da bo tako nasilje povociralo delavce na izgrede in da bo tedaj dobila «dela». Ampak da doseže bolj gotovo svoj podli cilj, si je po stari navadi naročila nekoliko agent-provocateurjev.

Pretečega tedna je sklicala socialno-demokratska stranka za četrtek 21 shodov, da protestira proti nameravanemu pluralnemu sistemu. Policija je te shode prepovedala. Glasilo stranke «Nepszava» je pozvalo delavce, če bi bili shodi prepovedani, da naj pride na ulice demonstrirati. Dolgoletna izkušnja prča, da so bile socialno-demokratske demonstracije vedno impozantne, ampak tudi vedno dostojne. Marsikdo se je torej menda začudil, ko je v petek čital, da so delavci s samokresi streljali na policijo.

Res je: Izmed množice se je streljalo. Toda noben policist ni bil zadet; najbrže ni bilo v samokresih niti nabojev. Dosti je bilo, da so počila. Policija je že imela povod, da je potegnila sablje in planila na demonstrante. Aretirala je mnogo delavcev, ampak ne enega, ki bi bil imel samokres. Tiste junake je predobro poznala in jih je pustila pri miru, kajti — bili so njeni ljudje, najeti

PODLISTEK.

Francka.

Spisal Etbin Kristan.

Dalje.

II.

Nekoliko potov je bilo treba, nekoliko prošelj in Francki so se odprla vrata tovarne. Tako je hotela mati in spričo njene volje so se morale razpršiti vse lepe sanje. Umaknile so se, kajti Francka ni imela časa, odpirati jim dušo. Zazdelo se ji je, kakor da je življenje, doslej neznano življenje razgrnilo pred njenimi očmi svoje zagrinjalo in ji za hip pokazalo svojo strogo resnobo.

Kdové, odkod je prišlo: Mati se ji je zasmilila. Naenkrat je opazila sto reči, na katere še nikdar ni mislila. Na nagubančenem in razoranem obrazu je čitala skrbi, ki so prezgodaj sključile materin hrbet; v medlih očeh je našla vprašanje vsakdanjega kruha. In zazdelo se ji je, da je sama velika grešnica, ker ni že davno vzela bremena na svoje mlade in krepke rame.

Ko je šla prvič zgodaj zjutraj na delo, je bilo v njenem sren veselje. To poti je mislila, kako se bo izpremenilo življenje. Zaslužila bo denarja, prinesla ga bo domov in mati bo spoznala, kaj je praznik. V začetku ji ne bodo plačevali bog-

vekaj, vendar pa bo zaslužek toliko zalegel, da ne bo treba materi tako težko delati kakor doslej in da si bo lahko privoščila kak boljši grižljaj in kapljico vina. Pa bo že veselejša kakor je bila vsa leta. Zvečer, kadar pride Francka iz tovarne domov, bo tudi mati že počivala; sedla bo k njej in ji bo pripovedovala, karkoli bo vedela lepega. Njeno čelo se bo razvedrilo in v hišo se bo naselila prijaznost.

Kmalu se preselijo. Francka poišče svetlo stanovanje, kamor bo sijalo solnce in za hišo bo vrtec, kjer bodo cvetele mačehe in rože, astre in georgine, cinke in klinčki. Kajti mati ne more biti dobre volje v izbi, v kateri se stori noč, kadar je še solnce nad gorami. Polagoma se izboljša zaslužek, vse uredi lepše, v kuhinjo pride bliščeča posoda, v izbe nova oprava in ogledalo in velika svetilka. Francka bo pridna, delala bo kakor čebela; plačo ji bodo zvišali, nekaj si bo prihranila skrivaj, a kadar bo imela dosti, prinese materi škrinjico in jo odpre: „Poglej, to je Tvoje, za god; sedaj lahko počivaš in užiješ življenje!“ In materi se bodo zasvetile oči. Gledala bo, če je res in potem si bo obrisala solzo, ki jo izvabi sreča...

Tovarna je presenetila Francko. Visoka dvorana z mnogimi okni ni bila prav nič podobna

ječji, na katero je bila mislila. Zdelo se ji je, da ne more biti nikjer na svetu tako lep red kakor tukaj. Vsaka delavka je imela svoj prostor, vsaka je natančno vedela, kaj ima opraviti. Ko so začele delati, se je Francka čudila; skoraj nemože se ji je zdelo, da se primikajo prsti tako urno. Zbala se je, da nikdar ne postane tako spretna kakor druge in povedala je to starejši tovarišici, ki ji je kazala, kako se dela. A ta ji je odgovorila:

„Avša! Kaj misliš, da sem jaz prišla na svet s takimi prsti? Ne govori, pa rajši glej in poskusi!“

In Francka je poskusila. Sprva je bilo vse strašno nerodno, a kmalu je bila prepričana, da pojde čez teden dni tudi njéj tako gladko kakor drugim. Menila je celo, da to ni delo, temveč prijetna igra.

V dvorani je bilo trideset delavk. Kadar je bil paznik navzoč, so vse molčale in je bilo skoraj kakor v cerkvi. A kadar je odšel, je začela ta ali ona pripovedovati raznovrstne zgodbe. Začetkoma je bilo Francki neljubo, če se je kaj govorilo, ker jo je vsaka beseda motila v delu, a kmalu se je tako privadila, da so prsti delali kar sami. Spoznala je, da bi bilo strašno pustoloviti dolgočasno, če bi neprenehoma vsi molčali. Sama

od milim nebom. Ker pa le niso odnehali, je šel z njimi na trg. Ko so prišli pred cerkev, je začela druhal s popom provocirati sodruga Haramino, češ, da naj govori italijansko. Haramina je odgovoril, da je Hrvat in da ne zna italijansko. Potem so začeli kričati, da naj govori nemško. Tedaj je bilo njemu jasno, da so ga nalašč izvažili iz gostilne in da imajo kakršnešbodi slabe namene. Zato je zahteval od župnika, naj mu garantira osebno varnost, potem se bo shod nadaljeval. A pop je odgovoril: «Kot oseba Vam ne storim nič žalega, ali povem Vam, da ne odgovarjam, ako pustite svoje kosti tukaj v Alturi». Te besede je dvakrat ponovil. Naravno je, da se je sodruga Haramini sedaj njegova osebna varnost zadržala zelo majhna. Ozrl se je, a kamor je pogledal, je kakšnih deset s kamenjem oboroženih ljudi zapiralo pot. Zdaj ni kazalo nič drugega, kakor odmakniti pete. Proti množici bi sam nič ne opravil. Torej je pohitel proč. Takaj se je kamenje vsulo za njim in opazil je, da je obkoljen. Kar so ga noge nesle, je tedaj bežal počez in dospel v gozd. Tam mu je zmanjkalo sape in padel je na tla. Odplazil se je do grma, kjer se je toliko skrtil, da ga niso mogli videti. Od prevelikoga napora se je onesvestil. Ko je že zopet zavedel, je poslušal. Tedaj ni bilo več slišati glasov. Vstal je in je odkorakal proti Pulju. Tudi Jelčiču in drugim se ni godilo bolje. Le to, da so znani v kraju, pa so se poskrili in prišli z dravo kožo v Pulj. Ko tukaj niso našli Haramine, so se ustrašili; zdelo se jim je gotovo, da ga je druhal ubila. Hitro so sporočili puljskim sodrugom, kaj se je zgodilo. Nekaj jih je takoj odšlo na policijo zahtevati, naj preišče stvar. Prav ko so bili vozovi pripravljene, da odidejo naši sodrugi v Alturo, je prišel Haramina na srečo živ in je bil sprejet z velikanskim veseljem. Dogodku ne dodajemo nobenega komentarja, ker je sam dovolj zgovoren in kaže, kaj je mogoče, kjer vlada neomejeno klerikalizem.

Gospod Kovač se opravičuje,

češ, da je čisto hripav in ima prav mučen, suh kašelj, tako da je čisto izmučen. — Tako! No, le povejte gospodu Kovaču, če bi do jutri ne utegnil ozdraveti, bi moral poslati kakega drugega gospoda na potovanje. Naj vzame Fayeve prave sodenerske mineralne pastile — te ga ozdravijo do jutri popolnoma, razumete?

Škatljica velja le K 1.25 in se dobi v vsaki lekarni, drogeriji ali trgovini z mineralnimi vodami. — Ponaredbe je zavrnil kar najodločneje.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:

W. TH. GUNTZERT,

Dunaj IV./1. Grosse Neugasse 27.

Novo! Novo!

Ravnokar sta izšla knjižnice „Naprej!“

XI. zvezek

Narodno vprašanje in Slovenci.

Cena 24 vinarjev.

XII. zvezek

Strahovi.

Cena 30 vinarjev.

Kdor išče
personalni,
bipolekarni ali realni
Kredit
naj zahteva brezplačno prospekt
Meller L. Egyed
Budimpešta
IX., Lányai-utca 7.
Telefon-interurban
46—31.

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivoga, osmukanega 2 K, napol belega K 2.80, belega K 4.—, prima puhas ega K 6.—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8.—, puh siv K 6.—, bel K 10.—, prvi puh K 12.—, od 5 kg naprej franko.

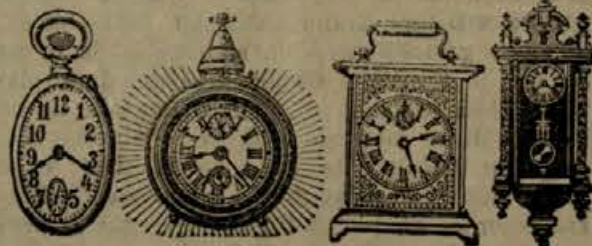
Gotove postelje

iz gosto tkanega rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavoline — nankin), tubent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatim in trpežnim perjem K 16.—, z napol puhom K 20.—, s puhom K 24.—, tubent sama K 12.—, K 14.—, K 16.—, blazine K 3.—, K 3.50, K 4.—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10.— naprej. 52—3

Maks Berger, Deschanitz, 228 (Böhmerv. l.). Če blago ne ugaja se zamenja ali pa vrne denar. — Cenik zastoj in franko.

Putniki v Ameriko
Nateri kelijo dobro, po ceni in
za nesljivo potovanje naj se obrnejo
Simona Kmetelca
v Ljubljani Kolobovarske ulice 22
Kotikov stna Pojasnila dojo se lasepediti

Zastoj pošljem vsakemu in poštine prosto cenik za 5000 pr.

Roskopf Patent K 3.—	J.-Budilka K 6.—
Srebr.-Rosk. • 6.—	Z bitjem • 8.—
Železn.-Rosk. • 7.—	Z godbo • 10.—
Sreb z dvoj. plašč. • 8.—	6 valcnov • 12.—
Budilka • 2.40	Pendel ura 70 cm • 7.—
S svet. števil. • 3.—	Z zvon. bitjem • 9.—
Z enim zvoncem • 5.—	Z budilko • 10.—
Kuhinjska ura • 3.—	Z godbo • 12.—

Original, Omega, Schaffhausen, Glashütte, Helios, Amalfa, c. kr. preizkušeno od K 13.— Zlatnina in srebrnina po originalnih tvorniških cenah.

Triletna garancija. Ako ne ugaja, zamenja, ali pa se vrne denar. 15—3

Maks Böhnel, Dunaj IV.

Margaretenstrasse 27/20 v lastni hiši.

Sodno zapriseženi cenitelj in izvedenec. Največja in najstarejša tvrdka. Ustanovljeno 1840.

5000 slikanih cenikov zastoj in poštine prosto.

Prva slovenska ::

:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19

se najtopleje priporoča.

104—1

Vabilo

na

PRIJATELJSKI

zabavni večer

kateri se vrši

v nedeljo, dne 8. novembra
v vseh gostilniških prostorih
g. Petričeve :: Resljeva cesta 22.

Začetek ob 5. uri popoldne. Vstopnina prosta.

Zabava najraznovrstnejša.

Kegljanje na dobitke

se prične 15. oktobra, keglja se vsaki dan in se zaključuje dne 8. novembra ob 10. uri zvečer.

I. dobitek 30 K, II. dobitek 20 K, III. dobitek 10 K, IV. dobitek 5 K za največ serij.

K mnogobrojni udeležbi uljudno vabi

Veseli odbor
Ljublj. lokalne organizije.

KAVARNA

„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače peceni. Napitnina je izključena.

Pred kratkim ustanovljena.

Na razpolago ima

10.000 hl vina

(mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Farnje in drugih bližnjih vasi.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo. 3

Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem, Koroškem, v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava!

Cene zmerne!

Dolniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.